

Ajelehtien kulttuurien välisessä tilassa?

Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden integraatiokokemukset ja odotukset sijoittumisestaan suomalaisille työmarkkinoille

Vesa Korhonen

KT, dosentti

Kasvatustieteiden yksikkö,

Tampereen yliopisto

vesa.a.korhonen@staff.uta.fi

Artikkeli on läpikäynyt referee-menettelyn

Tiivistelmä

Tässä artikkelissa tarkastellaan suomalaisen yliopistokoulutukseen hakeutuneiden kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden integraatiokokemuksia suomalaisen yhteiskuntaan ja korkeakoulutukseen ja millaisia näkemyksiä heillä on generalistialojen opiskelijoina työllistymisestään tutkinnon jälkeen suomalaisille työmarkkinoille. Kansainvälisyyttä ja kansainvälisten koulutusohjelmien laajentamista kos-

kevat tavoitteet korkeakoulutuksessa merkitsevät usein kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisäämistä. Suomalaisille työmarkkinoille yrittäessään maahanmuuttajataustaiset korkeasti koulutetut ovat kuitenkin suuren haasteen edessä, sillä työmarkkinat Suomessa ovat olleet perinteisesti hyvin suljetut. Korkeakoulutuskintokaan ei ole välttämättä taannut parempia mahdollisuuksia uralle kiinnittymiseen. Monimenetelmällisen, kahta erilaista aineistoa (survey, haastattelut) hyödyntä-

vän tutkimuksen päätuloksena on havainto siitä, että kansainvälisen tutkinto-opiskelijan integraatiokokemuksia on tarpeen ymmärtää kokonaisvaltaisesti ja samalla huomiota kiinnittäen integraatiokokemusten eri osa-alueisiin: kulttuuriseen, akateemiseen, sosiaaliseen ja uraintegraatioon. Työllistymistä haittaavina tekijöinä he arvioivat erityisesti suomen kielen taidon ja relevantin työkokemuksen puutteet sekä tarvittavien sosiaalisten verkostojen rajoitukset. Jos kansainvälisiä tutkinto-opiskelijoita voitaisiin paremmin tukea kulttuurisessa, akateemisessa ja sosiaalisessa integroitumisessa korkeakoulutuksessa ja sen ulkopuolella, parantaisi tämä eittämättä heidän mahdollisuuksiaan myös uralle integroitumisessa ja työllistymisessä suomalaisille työmarkkinoille.

Avainsanat: *kansainväliset tutkinto-opiskelijat, integraatiokokemukset, työllistymisodotukset, korkeakoulutus*

.....

Abstract

In this article, international degree students' integration experiences into Finnish society and higher education are being examined and what kind of views they have as generalist students for their employment in the Finnish labor market after

graduation. Objectives for the internationalisation of higher education often mean increasing the number of international students. However, the highly educated immigrants are in front of a great challenge since the labor market in Finland has traditionally been very closed. The higher education diploma does not necessarily guarantee better opportunities for a career engagement. The main result of a research utilizing two different types of data (survey, interviews), is the observation that it is necessary to understand the international degree student's integration experiences comprehensively and at the same time paying attention to the different aspects of integration experiences: cultural, academic, social and career integration. As the major barriers of employment, they evaluate in particular the Finnish language skills and lack of relevant work experience, as well as, restrictions in necessary social networks. If one wanted to better support international degree students in the cultural, academic and social integration in higher education and beyond, this would undoubtedly improve their chances of career integration and employment to the Finnish labor market.

Keywords: *international degree students, integration experiences, employment expectations, higher education*

Johdanto

Suomalainen koulutuksen kenttä on kokenut 2000-luvun alussa kansainvälistymisen aallon. Korkeakoulut (ammattikorkeakoulut, yliopistot) ovat keskeisin kansainvälisyyden strategioihinsa mukaan ottanut koulutustaho. Kansainvälistymisen kautta korkeakoulut toivovat saavansa arvokasta kulttuurista vaihtoa aikaan ja luotua kulttuurista pääomaa (Jones, 2007). Kansainvälistyminen on ollut upotettuna kansallisiin tutkimuksen, innovaatioiden ja korkeakoulutuksen kehittämissuunnitelmiin Suomessa ja se on myös ollut huomioituna hallitusohjelmien ja politiikkadokumenttien tasoilla. Poliittisina päämäärinä on tuotu esiin muun muassa korkeasti koulutettujen asiantuntijoiden houkuttelevuus Suomeen, suomalaisen työn ja osaamisen kansainvälisen kilpailukykyyn säilyttäminen ja ikääntyvän väestörakenteen aiheuttamaan työvoimapulaan vastaaminen lähitulevaisuudessa.

Strategisista tavoitteista huolimatta kansainvälisten opiskelijoiden tai kansainvälisen työvoiman kannalta tilanne Suomessa ei ole mitenkään helppo. Tutkimus ja maahanmuuttajien omat kokemukset ovat osoittaneet, että korkeakoulutettujen, kuten muidenkin maahanmuuttajaryhmien, sijoittuminen suomalaisille työmarkkinoille on hyvin tahmeaa ja ongelmallista. Suomalaiset työmarkkinat ovat olleet pitkään suhteellisen suljetut. Lähtömaassa tai Suomessa suoritettu akateeminen loppututkintoon ei ole taannut korkeakoulutetun sijoittumista koulutusta vastaaviin tehtäviin (ks. Forsander ym., 2004; Wrede & Nordberg, 2010). Tämä ylikoulutus ilmiö on ollut tunnettu Euroopan unio-

nin jäsenmaissa jo jonkin aikaa (Teichler & Kehm, 1995).

Kansainvälisen tutkinto-opiskelijan näkökulmasta opiskelu vieraassa maassa on hyvin vaativa, pitkäkestoinen prosessi, joka tuo kohdattavaksi monenlaisia haasteita (Leung, 2001; Bartram, 2007). Tutkinto-opiskelu merkitsee usean vuoden mittaista prosessia ennen tutkinnon valmistumista. Kansainvälistä opiskelua on tutkittu ahkerasti erityisesti maissa, jotka ovat olleet merkittäviä kansainvälisiä opiskelijoita vastaanottavia maita, kuten Iso-Britannia, Yhdysvallat ja Australia. Suomessa tutkimus on keskittynyt lähinnä kansainvälisiin vaihto-opiskelijoihin, mutta tutkimusta on jo kertynyt myös kansainvälisistä tutkinto-opiskelijoista (ks. Ally, 2002; Kinnunen, 2003; Taajamo, 2005; Niemelä, 2008; Pietilä, 2010; Lairio ym., 2012; Korhonen, 2013; Sakurai, 2014).

Tässä artikkelissa tarkastellaan kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden integroitumiskokemuksia Suomessa ja suomalaisessa yliopistokoulutuksessa ja erityisesti heidän odotuksiaan ja näkemyksiään sijoittumisesta korkeakoulutettuina generalisteina suomalaisille työmarkkinoille tutkinnon jälkeen.

Kulttuuri ja integroituminen – kulttuurien välisen vuorovaikutuksen ja tilan näkökulmat

Uuteen kulttuuriin sopeutuminen on kompleksinen ja dynaaminen prosessi (Pietilä, 2010). 'Kansainvälinen opiskelija' terminä luo mielikuvan yhdenlaisista muualta tulleista opiskelijoista, kuten termi maahanmuuttajakin. Kansainväliset opiskelijat ovat kuitenkin heterogeeninen ryhmä, johon kuuluu monenlaisista kulttuu-

risista lähtökohdista tulevia opiskelijoita (ks. Korhonen, 2013). Kulttuuriin integroitumiseen ja sopeutumiseen liittyviä teorioita ja käsitteitä on sinänsä monenlaisia. Suen ja Suen (2008) malli integroitumisesta ja sopeutumisesta huomioi sopeutumiseen liittyvät vaiheet. Eri sopeutumisvaiheissa saattaa maahanmuuttajataustaisen ihmisen suhde omiin kulttuurisiin ja etnisiin juuriin vaihdella suhteessa kohdemaan valtaväestön kulttuuriin. Aluksi suhde kohdemaan valtakulttuuriin saattaa olla hyvin myönteinen, jopa omien kulttuuristen juurten kustannuksella. Vähitellen kriittinen tietoisuus valtakulttuurista sopeutumisprosessin edetessä kehittyy ja arvostus omiin kulttuurisiin juuriin palaa. Tämä vähitellen voi johtaa integroivan tietoisuuden vaiheeseen, jossa ihminen kehittää sisäisen turvallisuuden tunnettaan ja alkaa omata realistisia ja tasapainoisia käsityksiä oman kulttuurin että valtakulttuurin ryhmien välillä. Yksilö voi kokea tällöin solidarisuutta sekä omaa kulttuuria että kohdemaan yhteiskuntaa kohtaan. (Sue & Sue, 2008, 242-257.)

Akkulturaatioteorioiden näkökulmasta integraatio käsitteenä viittaa maahanmuuttajataustaisen haluun ylläpitää suhteita valtaväestöön ja samalla viittaa myös omien etnisten juurien ja kulttuurisen alkuperänsä arvostamiseen ja säilyttämiseen, mikä on onnistuneen ja vastavuoroisen integroitumisen tulosta. (Liebkind, 2000; Berry, 2007; Korhonen, 2013.) Kansainvälisten opiskelijoiden aseman kannalta kuitenkin eriytyminen (separaatio) näyttää myös mahdolliselta negatiivisen kokemuksen tuottamana suuntana. Joten integraation ja separaation välinen jännite on yksi huomionarvoinen piirre kansainvälisen opiskelijan aseman ja integraatiokokemusten hahmottamisen kannalta.

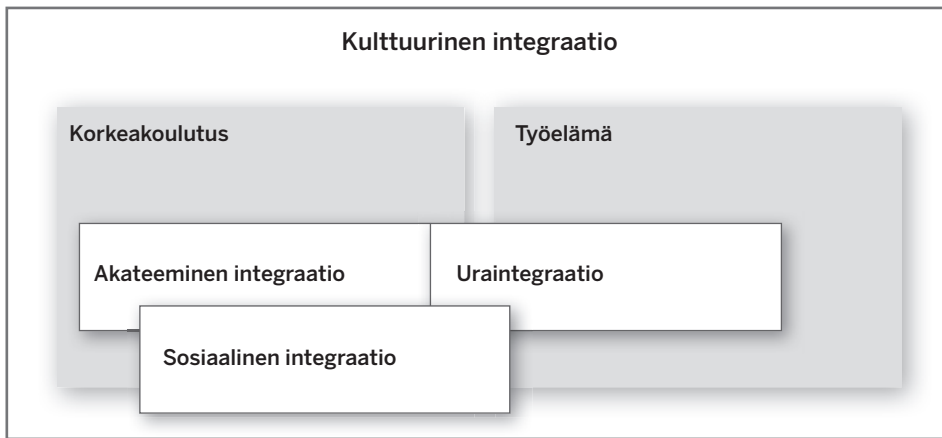
Kulttuurien välisiä kohtaamisia ja integraatiokokemuksia voidaan tarkastella myös kulttuurien välisen tilan näkökulmasta, jota on luonnehdittu niin kutsutun kolmannen tilan (third space) käsitteellä (Bhabha, 2004; Benson, 2010). Bhabha (2004) on käyttänyt termiä viitattaessaan tilaan, jossa voidaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa tutkia muun muassa minuuden ja identiteetin mahdollisuuksia. Positiivisimmillaan kulttuurien välinen tila voi luoda mahdollisuuksia eri kulttuuritaustaisten ihmisten myönteisille integraatiokokemuksille, missä edistetään uusia identiteettiorientaatioita, rakennetaan uutta luovaa yhteistoimintaa ja avoimesti tutkitaan yhteiskunnan, kulttuurin ja monimuotoisten yhteisöjen rakenteita tehden niitä läpinäkyvimmiksi (Korhonen & Puukari, 2013). Negatiivisessa tapauksessa kulttuurien välinen tila voi tuottaa väliin putoamisen ja välissä olemisen (in-between) kokemuksia. Bhabhan (2004) mukaan kulttuurin välisiin tiloihin pääseminen, niissä liikkuminen ja erojen neuvottelu voi myös lisätä kokemuksia erilaisuuden rajojen vahvistumisesta. Oleminen ja eläminen kulttuurien välisissä tiloissa – kun ei tunne kuuluvansa oikein kumpaankaan ryhmään – voi tuottaa tuloksena eriytyminen ja erottautuminen kokemuksia. Toisin sanoen, kääntää integroitumiskokemukset negatiiviseksi separaatioksi (Korhonen, 2013). Yhtenä tavoitteena onkin tässä yhteydessä tarkastella, tuottaako kulttuurien välinen välitila myös tietynlaisen mahdollisuusansan kansainväliselle opiskelijalle (Brown, 2006). Mahdollisuusansa (opportunity trap) viittaa käsitteenä korkeakoulutuksen arvon alentumiseen työmarkkinoilla, joka voi olla seurausta koulutusekspansiosista ja muista vastaavista sosiokulttuurisista syistä, joiden on todettu vaikuttavan vähemmistöryhmiin ja heidän syr-

jään jäämiseen työmarkkinoilta kaikkein voimakkaimmin (Brown, 2006; Kariya, 2012).

Integraatiokokemusten ulottuvuudet

Monikulttuurisuutta tai maa-hanmuuttajien sopeutumista kuvaavat teoriat eivät välttämättä sellaisenaan sovellu kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden integraatiokoke-

musten kuvaamiseen (Lairio ym., 2013), joten tässä yhteydessä kehitetään tarkoitukseen sopivaa käsitteellistä tarkastelutapaa. Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden integraatiokokemuksia tarkastellaan neljän eri yhteiskuntaan, koulutukseen ja työelämään integroitumista kuvaavan käsitteen avulla (ks. kuvio 1). Nämä integraatiokokemusten osa-alueet liittyvät erityisesti sosiokulttuurisiin kysymyksiin kansainvälisten opiskelijoiden sopeutumisprosessissa (Anderson ym., 2009).

Kuvio 1. Kansainvälisen tutkinto-opiskelijan integraatiokokemusten osa-alueita kohtaan yhteiskunnan, koulutuksen ja työelämän konteksteihin liittyen.

Kulttuurinen integraatio on integraatiokokemusten osa-alueena laajin ja kuvaa tässä aineistossa kiinnittymistä suomalaiseseen yhteiskuntaan, kieleen ja kulttuuriin sekä kulttuuriin sopeutumisen vaiheiden läpikäymistä ja alun mahdollisen kulttuurishokin ylipääsemistä (Sue & Sue, 2008; Pietilä, 2010; Korhonen, 2013). Kulttuuriseen integraatioon liittyvät muun muassa osallisuuden ja kuulumi-

sen tunteen (sense of belongingness) kokemukset osallistumisessa kulttuurisiin sosiaalisiin käytänteisiin (Wenger, 1998; Wenger-Trayner ym., 2014). Kulttuurinen integraatio kuvaa myös niitä yhteyksiä ja sosiaalisia verkostoja mitä kan-

sainvälisellä tutkinto-opiskelijalle syntyy korkeakoulun ja opintojen ulkopuolella.

Korkeakoulutukseen liittyvät integraatiokokemukset voi jakaa kahteen tärkeään osa-alueeseen eli akateemiseen ja sosiaaliseen integraatioon, mitä on käytetty korkeakouluopinnoissa pysymistä tai keskeyttämistä tarkastelevissa opiskelijatutkimuksissa (Tinto, 1975, 1997; Pascarella & Terenzini, 2005). *Akateeminen integraatio* merkitsee kiinnittymistä akateemiseen opiskeluun ja kehittyvää opintojen hallintaa ja suoriutumista. Myös kiinnostus, opintojen merkitys ja lähtökohdat (jo Suomeen opiskelemaan

hakeutumisesta lähtien) liittyvät tähän integraatiokokemusten alueeseen. *Sosiaalinen integraatio* merkitsee puolestaan osallistumista opiskelijaelämään, kontakteja opiskeluun liittyviin vertaisyhteisöihin ja opettajiin kohdeyliopistossa, mikä myös edistävät opintojen toteuttamista, haltuunottoa ja opinnoissa pysymistä. Sosiaalisella ja kulttuurisella integraatiolla voi olla myös päällekkäistä aluetta, sillä sosiaaliset suhteet ja vertaisyhteisöt voivat toimia sekä korkeakoulun sisällä että ulkopuolella. Sosiaaliset suhteet saattavat heijastua myös työmarkkinoille sijoittumiseen.

Uraintegraatio puolestaan tarkoittaa – tähän yhteyteen sovellettuna – kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden opiskeluaikana luomia käsityksiä asiantuntijudesta ja uramahdollisuuksistaan kohdemaassa tai muualla (Cai, 2012), generalistitutkinnon tuottamien mahdollisuuksien punnintaa sekä tulevaisuutta koskevia pohdintoja ja valintojen suunnittelua (Korhonen, 2013). Uraintegraation avulla peilataan tässä yhteydessä laajemmin kansainvälisten opiskelijoiden odotuksia sijoittumisestaan suomalaisille työmarkkinoille ja kuinka realistinen vaihtoehto työskentely Suomessa heidän mielestään on?

Tranin (2011) toteuttamassa kansainvälisiä tutkinto-opiskelijoita koskevassa tutkimuksessa oli tarkastelukohteena se, kuinka Aasiasta tulleet opiskelijat sopeutuvat australialaiseen korkeakoulutukseen ja sen vaatimuksiin, erityisesti tieteelliseen kirjoittamiseen. Ja osaltaan myös se, kuinka opetushenkilökunta pystyy ottamaan huomioon kansainvälisten opiskelijoiden erilaiset tarpeet. Tutkimus osoitti kuinka kompleksisen ja monitahoisen integroitumisprosessin kansainväliset opiskelijat läpikäyvät yrittäessään

sopeutua ja pyrkiä eteenpäin akateemisen opiskelun haasteissa. Tran (2011) osoitti sitoutuneen sopeutumisen tapahtuvan erityisesti silloin kun opiskelijat kokivat henkilökohtaista toimijuutta ja pystyivät asemoimaan itsensä positiivisesti suhteessa kohdattuihin vaatimuksiin.

Kansainvälisten opiskelijoiden integraatiokokemuksissa on keskeistä myös kulttuuristen kohtaamisten merkitys valtaväestöön kuuluvien opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Tätä usein korostetaan integraatiokokemusten kaksisuuntaisuuden kannalta (Evanoff, 2006). Pietilä (2010) on hahmotellut integraatiokokemusten luonnetta dialogisena vuorovaikutuksena, missä keskeistä on toisaalta kulttuurisen herkkyyden (intercultural sensitivity) kehittyminen ja toisaalta sosiokulttuurinen oppimisprosessi. Integraatiokokemusten voi tulkita olevan kaksisuuntainen prosessi valta- ja vähemmistökuultuurien välillä. Integraatiokokemukset liikkuvat valtaväestöön liittyvien sosiaalisten suhteiden ja omien kulttuuristen juurten välimaastossa, jossa toisaalta voi tapahtua kahden kulttuurin sekoittumista, mutta toisaalta voi tuloksena olla myös niin kutsuttu kulttuurien väliin jäävä hybridi-identiteetti (Snauwaert ym., 2003).

Kansainvälisiä korkeakouluopiskelijoita koskevat tutkimukset ovat osoittaneet sen, että monet opiskelijat ovat epätietoisia uramahdollisuuksistaan tai tulevaisuudestaan opintojensa aikana (Russo, 2011; Cai, 2012). Erityisesti generalistialoilla – mihin lukeutuvat esimerkiksi monet humanistiset tieteet, yhteiskuntatieteet, yleinen kasvatus- ja aikuiskasvatustiede ja suuri osa luonnontieteistä – tutkinto voi tuottaa laaja-alaisia mahdollisuuksia ja valmiuksia työelämään sijoittumiselle (Rouhelo, 2006). Siinä

missä professiotutkinto tuottaa selkeän kelpoisuuden tiettyyn ammattiin, generalistit saavat yleisempiä valmiuksia työelämään ja heillä tutkintojen tuottama osaaminen riippuu pääaineen tai valitun opintosuunnan lisäksi muista opintoihin liittyvistä valinnoista (Väisänen, Siekinen & Aittola, 2015). Tulokset kertovat samalla myös siitä, että generalistialoilla epävarmuus ja huoli tulevaisuudesta kasvaa valmistumisen lähestyessä. Toisaalta on tuloksia siitä, että kansainväliset tutkinto-opiskelijat saattavat omata optimistisempia käsityksiä kuin valtaväestöön kuuluvat opiskelijat omasta asian tuntijuudestaan tai työllistymismahdollisuuksistaan (Harman, 2003). Vastakohtana ovat tulokset ja havainnot suomalaisesta työelämästä ja maahanmuuttajien vaikeasta työllistymisestä. Huolimatta virallisten tuki- ja ohjauspalvelurakenteiden kehittymisestä, korkeakoulutettujen maahanmuuttajien työllistyminen on ollut hankalaa ja työttömyysprosentit hälyttävän korkeita (Forsander ym., 2004; Wrede & Nordberg, 2010).

Metodologia

Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden integraatiokokemusten ja työllistymisodotusten tarkastelu on toteutettu kvantitatiivista ja kvalitatiivista aineistoa yhdistävällä lähestymistavalla. Yhdistetyllä monimetodisella tutkimuksen suunnittelutavalla (ks. Gorard & Taylor, 2004; Bryman, 2006) on tavoiteltu toisaalta Suomessa yliopistokoulutuksessa opiskelevien kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden integraatiokokemusten ja työllistymisodotusten yleisten piirteiden ja trendien valottamista ja toisaalta kvalitatiivisen haastatteluaineiston avulla tarkastelu on ulotettu myös henkilökohtaisten kokemusten ja merkitysten tasolle.

Yleisten trendien hahmottamiseksi on käytetty Yhteiskuntatieteellisestä tietovarankistosta (FSD) saatua aineistoa Kansainväliset tutkinto-opiskelijat Suomen yliopistoissa 2007. Kyseessä on alun perin Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätöön (Otus) suunnittelema ja kokoama survey-aineisto vuodelta 2007, jossa kohde-ryhmään kuuluvat opiskelijat heidät pyrittiin haarukoimaan yliopistojen opiskelijarekistereistä. Lopulliseksi otokseksi tuli 2441 henkilöä, joista 952 vastasi kyselyyn. Vastajaat ovat opiskelleet Suomessa vuosina 1999-2007. Vastausprosentiksi muodostui 39 %. Survey-aineisto on ollut edustava näyte kansainvälisistä tutkinto-opiskelijoista Suomessa ja sopii myös sisällöllisesti hyvin käytettäväksi tähän yhteyteen, koska kyseisen survey-aineiston tavoitteena on ollut selvittää, miten kansainväliset tutkinto-opiskelijat kokevat integroituneensa akateemiseen opiskeluun ja suomalaiseen yhteiskuntaan, sekä millaisia tulevaisuudensuunnitelmia heillä on ollut.

Tätä tutkimusta varten koottiin myös haastatteluaineistoa vuonna 2012, jotta saataisiin syvempää tietoa kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden henkilökohtaisista kokemuksista ja näkemyksistä 2010-luvulla. Haastatteluja toteutettiin teemahaastatteluna kahdessa eri yliopistossa, Turussa ja Tampereella, yhteensä 7 kansainväliselle opiskelijalle. Heidät saatiin mukaan lähinnä lumipallo-otannalla, missä omien kontaktien ja edelleen tutkittavien henkilökohtaisten kontaktien kautta edettiin haastateltavien rekrytoinnissa. Haastatellut kansainväliset tutkinto-opiskelijat olivat maisteritutkintonsa loppuvaiheessa olevia opiskelijoita, tohtoriopiskelijoita tai erillisen maisteriohjelman opiskelijoita informaatiotieteiden, kasvatustieteiden ja yhteiskuntatieteiden opintoaloilta mainitusta kahdesta

yliopistosta. Haastateltavista yksi oli nainen ja loput miehiä. Haastateltavaksi pyrittiin tavoittamaan laajasti eri maanosista Suomeen tulleita opiskelijoita ja tässä onnistuttiinkin varsin hyvin. Haastateltavat olivat kotoisin Afrikasta, Aasiasta, Lähi-Idästä ja Euroopasta. Haastateltaville lähetettiin teemat etukäteen tutustuttaviksi ja he saivat valita halusivatko vastata haastatteluun suomeksi vai englanniksi.

Tutkimuskysymykset ovat muotoutuneet kolmen pääkysymyksen perustalle:

- (1) Millaisia kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden kulttuuriset ja sosiaaliset integraatiokokemukset suomalaisen yhteiskuntaan sopeutumisessa ja yliopiston ulkopuolella ovat olleet? (survey, haastattelut)
- (2) Millaisia kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden akateemiset ja sosiaaliset integraatiokokemukset erityisesti korkeakoulutuksessa ja sen opetus-oppimisyhteisöissä ovat olleet? (survey, haastattelut)
- (3) Millaisia odotuksia ja näkemyksiä kansainvälisillä tutkinto-opiskelijoilla on ollut suomalaisille työmarkkinoille sijoittumista ja uraintegraatiota ajatellen? (survey, haastattelut)

Laajemmasta surveysta tutkimukseen valittiin mukaan kysymyksiä muun muassa suomen kielen taidoista ja oppimisesta, Suomeen tulon lähtökohdista, ulkopuolelle sulkemisesta ulkomaalais-taustaisena, korkeakouluopintojen sujumisesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä, vastaajan tyytyväisyydestä eri koulutuksen osa-alueisiin, merkityksellisimmistä ohjaustahoista, kenen kanssa aktiivisimmin yhteyksissä opintoihin liittyen, suurimmista voimavaroista ja esteistä koskien työnhakua Suomessa, korkea-

koulututkinnon merkityksestä työllistymiselle sekä suunnitelmista valmistumisen jälkeen. Surveyyn kysymykset olivat pääasiassa monivalintakysymyksiä ja kysytyn asian tärkeyttä kuvaavia kysymyksiä (esim. ei tärkeä, jossain määrin tärkeä, hyvin tärkeä). Surveyyn tuloksia on aiemmin raportoitu Niemelän (2008) kokoomassa julkaisussa, mutta aineisto analysoitiin uudelleen tätä tarkoitusta varten hyödyntämällä yleisimpiä kvantitatiivisen tutkimuksen metodeja, kuten kuvailevia tilastollisia jakaumia ja tunnuslukuja sekä ristiintaulukointia ja tilastollisia testejä ja logistista regressioanalyysia muuttujien tilastollisten yhteyksien toteamiseen (ks. Argyrous, 1997; Nummenmaa, 2008).

Haastatteluaineiston analyysi suoritettiin aineistolähtöisen ja teorialähtöisen sisällönanalyysin (Miles & Huberman, 1999; Tuomi & Sarajärvi, 2008) vuoropuheluna, missä ideana oli nostaa aluksi aineistolähtöisesti esiin keskeiset teemat kokemuksista ja tulevaisuuden odotuksista haastattelupuheesta ja sen jälkeen yhdistää ja jäsenellä teemat teoriaviitekehityksessä määritelyihin integraatiokokemuksia kuvaaviin ulottuvuuksiin. Ensimmäisessä analyysivaiheessa tunnistettiin haastattelupuheesta merkitykselliset ilmaukset ja ryhmiteltiin ne olennaisuuksien ja samankaltaisuuksien perusteella alustaviksi teemoiksi. Toisessa analyysivaiheessa teemat tarkentuivat asiiasältönsä perusteella asiakokonaisuuksia kuvaaviksi teemoiksi. Aineistolähtöinen teemoittelun vaihe tuotti kaikkiaan kahdeksan eri teemaa, joissa osa teemoista edusti positiivista kokemusta, osa negatiivista ja yksi kuvasi kokemusten ristiriitaisuutta (sopeutumiskokemusten ristiriitaisuus -teema). Aineistolähtöisissä vaiheissa toisena lukijana oli graduntekijä Tiina Lautala ja teemoista saavutet-

tiin riittävä yksimielisyys (80 prosenttia teemoista/kategorioista samansisältöisiä).

Kolmas vaihe oli teorialähtöinen ja tässä kirjoittaja yhdisti edellisessä vaiheessa muodostetut teemat neljään kokemusdimensioon (kulttuurinen, akateeminen, sosiaalinen, ura) joko positiivisina tai negatiivisina integraatiokokemuksina (kuvio 2). Mainittu sopeutumiskokemusten ristiriitaisuuden teema kulttuuriseen integraatioon liittyvänä teimana toi esil-

le sekä positiivisia että negatiivisia puolia kansainvälisten opiskelijoiden kokemuksissa. Muihin kokemusdimensioihin löytyi sekä positiivinen että negatiivinen teema. Tämän lisäksi integraatiokokemuksia kuvaavia ulottuvuuksia peilattiin survey-aineiston tilastollisessa analyysissä esille tullessiin yleisiin trendeihin. Myös odotuksista ja näkemyksistä sijoittumisesta suomalaisille akateemisille työmarkkinoille saatiin täydentävää yleiskuvaa erityisesti survey-aineiston pohjalta.

Kulttuurinen integraatio	
+- Sopeutumiskokemusten ristiriitaisuus	
Akateeminen integraatio	
+ Opiskelu intellektuaalisena kasvuna	- Väliinputoajana oleminen
Sosiaalinen integraatio	
+ Kannattelevat sosiaaliset vertaisuhteet	- Sosiaalisen toiminnan rajoittuneisuus
Uraintegraatio	
+ Akateeminen koulutus pätevöittäjänä	- Uralle kiinnittymisen esteet
+ Monien mahdollisuuksien uranäkymät	

Kuvio 2. Integraatiokokemusten osa-alueisiin liittyvät teemat haastatteluaineistossa.

Tulokset

Kulttuurinen integraatio suomalaisen yhteiskuntaan

Keskeinen huoli kulttuurisen integraation kannalta voi olla koettu sosiaalinen syrjintä tai ulkopuolelle jääminen maahanmuuttajataustan vuoksi (Anderson ym., 2009). Kansainvälisiä opiskelijoita koskevassa survey-aineistossa oli yleinen kysymys, jossa tiedusteltiin kokivatko vastaajat olevansa

ulkopuolisia tai suljettuja ulkopuolelle, koska ovat ulkomaalaisia? Myönteinen kuulumisen tunne vaikutti olevan suurimman vastaajajoukon kokemus, sillä lähes kolme neljäsosaa vastaajista (73,5 %) ilmoitti, ettei ole kokenut ulkopuolelle sulkemista. Kääntäen tämä kuitenkin merkitsee että noin yksi neljästä on saattanut kokea syrjään tai ulkopuolelle sulkemista. Tämäkin on suhteellisen suuri osuus vastaajista ja luku voisi olla pienempi.

Taulukko 1. Logistinen regressioanalyysi ja myönteiseen kuulumisen tunteeseen yhteyksissä olevia tekijöitä/muuttujia.

	B	Standard Error (S.E.)	Sig.	Exp. (B)
Ei koe olevansa ulkopuolinen/suljettu ulkopuolelle				
EU/EEA maa	1,019	,441	,021	2,772
Muu Euroopan maa	1,589	,519	,002	4,897
Aasia	1,043	,462	,024	2,837
Suomessa asuttujen vuosien määrä	-,137	,040	,001	,872
Riittävästi sosiaalisia kontakteja muihin ihmisiin: Kyllä	1,053	,206	,000	2,867
Overall Percent 76,2 %				

Logistisen regression avulla tarkastelua jatkettiin etsimällä tekijöitä, jotka mahdollisesti ovat yhteyksissä myönteiseen kuulumisen tunteeseen (ks. taulukko 1). Riskiluku [Exp (B)] kuvaa kuinka vahva ennustaja kyseinen tekijä on todennäköisyydelle kuulua myönteisen kuulumisen ryhmään. Parhaimmat ennustajat myönteiselle kuulumisen tunteelle (ei koe olevansa ulkopuolinen/suljettu ulkopuolelle) osoittautuvat olevan vastaajan eurooppalainen tai aasialainen tausta sekä oma arvio sosiaalisten kontaktien riittävästä määrästä. Nämä tekijät muita tekijöitä todennäköisemmin ennustavat myönteisen kuulumisen tunteen kehittymistä kulttuurisen integraation yhteydessä. Vastaavasti suomessa asuttujen vuosien määrää koskevan muuttujan yhteys on mallissa negatiivinen (taulukko 1), mikä kertoo suomessa vietettyjen vuosien määrän lisääntyessä samalla vähentävän todennäköisyyttä myönteiselle kuulumisen tunteelle. Logistisen mallin niin kutsuttu oikeinluokitusprosentti on 76.2 %, mikä kuvaa todennäköisyyttä kuulua myönteisen kuulumisen ryhmään vastaajien joukossa. Mallin selitysaste on mata-

lahko, välillä 8.4 %-12.3 %, joten mallia on pidettävä lähinnä suuntaa antavana.

Hyvin keskeisenä tekijänä kulttuurisen integraation kannalta (heijastuen myös muille integraatiokokemusten alueille) on kohdemaan kielen oppiminen, erityisesti ei-englanninkielisessä maassa (Pietilä, 2010). Survey-aineistossa opintoja aloittaessaan hieman yli puolet vastaajista (56 %) ei osannut suomen kieltä lainkaan opintoja aloittaessaan ja joka neljäs vastaaja arvioi kielitaitonsa olevan täysin aloittelijan tai melko alhaisella tasolla. Tilanne oli opintojen kuluessa parantunut huomattavasti kyselyhetken mennessä, sillä kielitaitonsa vähintään keskitasoiseksi arvioi kaksi viidestä vastaajasta. Vain 4 % (42 vastaajaa) ilmoitti, ettei hallitse lainkaan suomen kieltä.

Haastatteluaineisto toi esille kulttuurisen integraation kohdalla *sopetumiskokemusten ristiriitaisuuden* teeman. Tähän teemaan liittyi negatiivisina kokemuksiina haastateltavien kuvauksia vierauden, pettymysten ja arvostiriitojen sekä yksilöllisyyden ja vastuun taakan kantami-

sesta vieraassa kulttuurissa. Suomalainen kulttuuri saatettiin kokea individualistisena ja autonomiaa painottavana, mikä aiheutti aluksi arvostusriitojen pohdintoja ja käytäntöjen ja käyttäytymisen ihmettelyä. Vierauden kokemukset tuntuivat korostuvan erityisesti silloin, kun opiskelija ei saanut vastakaikua kohtaamistilanteissa omista yrityksistään huolimatta tai ei kokenut kuuluvansa mihinkään yhteisöön.

When you are in the bus, people sit alone, one one one one. They do not sit together. Do not talk to each other. I see this as one point of individualistic society... (H1)

This reflects the attitudes and values of the society. That is why students here should be so much independent, individualized. Should be more together, interact with other groups. (H3)

Sopeutumiskokemuksissa tuli esille myös positiivisia puolia, missä opiskelijat kokivat oman kulttuurisen taustansa myönteisenä tai sopeutumiskokemukset olivat sosiaalisesti vahvistavia. Oman kulttuurisen muutoksen sopeutumisen tuloksena opiskelijat kertoivat havainneensa erityisesti tilanteissa, joissa kohetasivat pitkää aikaa lähtömaassa asuvia perheen jäseniään ja ystäviään. Kun kulttuurinen integraatio oli vastavuoroista, näkyi se tasapuolisena valtakulttuurin ja oman kulttuurin arvostamisena, jossa kummassakin katsottiin olevan hyviä ja huonoja puolia.

Totally different. There are pros and cons in both ways. It is again two-sided, it is not that the other is better than the other. ... There are many things that I like when living in different cultures, one thing is that there is always something you can lend from the other culture. Talking to each other, we are lending things. (H2)

Sosiaalisen tuen ja kannustuksen sekä valtakulttuuriin kuuluvien myönteisen vastaanoton avulla kansainväliset opiskelijat kokivat parhaimmin onnistuneensa suuntaamaan valintojaan opiskelussaan ja elämässään tai saaneensa itsetuottamusta opiskeluun ja arkielämään liittyvissä tapahtumissa. Tuki saattoi olla esimerkiksi opiskelun kautta syntyneitä kontakteja suomalaisiin, mitkä auttoivat eteenpäin hankalissa selvittämistä vaativissa asioissa.

Akateeminen ja sosiaalinen integraatio korkeakoulutuksessa

Kansainvälisen opiskelijan akateemiseen integroitumiseen liittyvät esimerkiksi yleinen tyytyväisyys akateemiseen koulutukseen, kokemukset opiskelusta ja oma suoriutuminen opinnoista (Trice & Yoo, 2007; Rienties ym., 2012). Tyytyväisyys akateemiseen koulutukseen oli korkealla tasolla, sillä jopa yhdeksän kymmenestä vastaajasta arvioi koulutuksen tason Suomessa vähintään melko hyväksi. Seitsemän kymmenestä survey-aineiston vastaajista ilmoitti olevansa myös tyytyväisiä opintojensa etenemiseen. On huomionarvoista, että tämä on suurempi osuus kuin suomalaisten opiskelijoiden yleinen tyytyväisyys opintojensa etenemiseen keskimäärin (ks. EuroStudent III-IV).

Haastatteluaineistosta muodostetut teemat kuvasivat sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia. Akateemiseen integraatioon liittyvänä positiivisena teemana tuli esiin *opiskelu intellektuaalisena kasvuna*, missä kansainväliset tutkinto-opiskelijat kuvasivat korkeakoulutuksen tuomaa symbolista arvoa heidän elämälleen ja akateemista koulutusta sellaisena henkisenä pääomana mikä tekee ihmisiin ja olosuhteisiin vaikuttamisen mahdolliseksi. Korkeakoulutuksella ja

tutkinnolla on haastateltavien mielestä laajempaa merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja oman asiantuntijuuden kehittämiseksi. Suomalaista akateemista toimintakulttuuria arvioitiin myös epämuodollisempaan ja vähemmän hierarkkisempaan verrattuna eräisiin muihin maihin, joista haastateltavilla oli kokemusta.

Vastaavasti negatiivisena teemana akateemiseen integraatioon liittyen tuli esille *väliinputoajana olemisen* teema, missä korostui opiskelijoiden kokemus liikkumisesta erilaisten marginaalissa olemisen tiloissa akateemisessa opetus-oppimisympäristössä. Tällaisessa asemassa ei koettu oikein kiinnittyvän mihinkään. Näissä negatiivisissa kokemuksissa korostui tiedeyhteisön etäisyys ja erillisuus opiskelijan maailmasta ja akateemisen henkilöstön hyvin rajatut ja sidotut roolit (esimerkiksi tutkimuksen parissa).

You try to accommodate here but you find yourself alone ... Just feel that you are somewhere trying to belong, between different areas and groups. Now I just sit at home alone and try to work and study... (H1)
I think I am kind of like in-between these divisions, in this academic community. (H3)

Opiskelijan sosiaaliset suhteet muihin opiskelijoihin ja oman opintoalan henkilökuntaan muodostavat keskeisen osan sosiaalista integroitumista akateemisessa opiskelussa. Tämä tuli esille *kannattelevat sosiaaliset vertaissuhteet* teemassa haastatteluaineistossa, missä korostui sosiaalisten suhteiden myönteinen vaikutus ja tärkeys opinnoille ja opintojen sujumiselle. Positiivisena kokemuksena sosiaaliset vertaissuhteet merkitsivät myös halua kiinnittyä muihin opiskelijoihin ja verkostoitua ja olla vuorovaikutuksessa.

I have friends, international students ... We meet in seminar groups and I get support from them. We also meet in different fields and occasions. (H2)

Sosiaalisen integraation osalta haastatellut kansainväliset tutkinto-opiskelijat toivat esiin sen, että opiskeluun liittyvät sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus rajoittuvat kansainvälisten opiskelijoiden omiin yhteisiin toimintoihin ja tapaamiin. Tästä muodostui negatiivista kokemusta kuvaava *sosiaalisen toiminnan rajoittuneisuus* teema. Tämä ei tarkoittanut hakeutumista opiskelijan omaa kansallisuutta edustavien seuraan, vaan sosiaalisen toiminnan rajautumista lähinnä muihin kansainvälisiin opiskelijoihin. Usein tilanne oli se, että lähes kaikki haastateltujen solmimat sosiaaliset kontaktit olivat muihin kansainvälisiin opiskelijoihin.

Aiemmissä tutkimuksissa negatiiviset sosiaaliseen integroitumiseen liittyvät kansainvälisten opiskelijoiden kokemukset liittyvät tyypillisimmin suuriin ainelaitoksiin ja perinteisiin massaluentoihin. Vastaavasti he ovat kokeneet ilmapiihin paremmaksi sellaisilla ainelaitoksilla, joissa opiskelijamäärät ovat pienempiä ja opinto-ohjelmat ovat tiiviimpiä. (Niemelä, 2008.) Sosiaalisia kontakteja suomalaisten opiskelijoiden kanssa yleisesti toivotaan enemmän, koska niitä pidetään tärkeänä esimerkiksi suomalaisen yhteiskuntaan integroitumisen tai suomen kielen taidon kehittämisen kannalta (Taajamo, 2005; Niemelä, 2008).

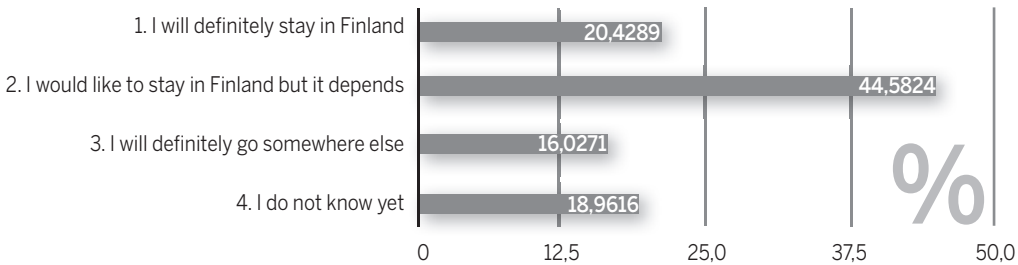
Uraintegraatio ja odotukset työllistymisestä suomalaisille työmarkkinoille

Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden survey-aineistossa vastaajilta kysyttiin heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan

neljän erilaisen päävaihtoehdon avulla (ks. taulukko 2). Valtaosa vastaajista ilmoitti olevansa halukas jäämään Suomeen joko varmasti tai melko varmasti tietyissä olosuhteissa (65 %). Arviolta joka viides vastaaja (20 %) oli täysin var-

ma jäämisestä töihin Suomeen tutkinnon suorittamisen jälkeen. Vastaavasti joka kuudes (16 %) oli varma lähtemisestä pois Suomesta tutkinnon jälkeen. Tulevaisuus oli vielä toistaiseksi avoin arviolta joka viidennellä vastaajalla (19 %).

Taulukko 2. Aikomukset Suomeen jäämisestä ja tulevaisuudesta tutkinnon jälkeen.

Työn nähdään olevan hyvin keskeinen kohdemaan yhteiskuntaan integroivan tekijän ja kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymisodotukset ovat olennainen kysymys uraintegraation kehittymisen kannalta. Haastattelut toivat esiin uraintegraation kohdalla sekä positiivisia että negatiivisia odotuksia tulevaisuuteen liittyen. Työllistymisodotukset Suomessa vaikuttivat jopa hieman risti-riitaisilta. *Akateeminen koulutus uralle pätevöittäjänä* teema tuli esille positiivisena teemana korkeakoulututkintoon liittyen. Vaikka haastateltavat edustivat generalistialoja, he painottivat opiskelussaan olevan fokuksen myös tulevilla urapolulla ja tutkinnon loppuun saamisella. Toisena positiivisena asiana haastateltavat painottivat *monien mahdollisuuksien työura*-teemaa, missä näkyi generalistitutkinnon tuottamat laaja-alaiset mahdollisuudet tulevaa työuraa ajatellen.

I am really quite open about work because you never know ... It is not always something you have thought of yourself, it could just come some other way, even if you haven't thought about it. (H7)

Negatiivisena teemana uraintegraation ja työllistymisodotuksiin liittyen haastattelut toivat esille *uralle kiinnittymisen esteet* teeman. Tässä yhteydessä painotettiin erityisesti kieliesteiden ja sosiaalisten verkostojen puuttumisen vaikutuksia uralle integroitumisessa. Suomalaisen työelämän korkeita odotuksia muun muassa muodollisten pätevyysvaatimusten täyttämisestä pidettiin ylikorostuneina haastateltujen kansainvälisten opiskelijoiden joukossa. He saattoivat arvioida esimerkiksi omaa aiempaa kokemustaan ja koulutustaan riittämättöminä suomalaisiin vaatimuksiin nähden.

That paper is emphasized here really much. Also in the work there are competent people but if you are not valid formally, so it does not mean anything at all here in the society. (H4)

Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden näkemykset uralle integroitumisesta ja odotukset työllistymisestä vaikuttivat olevan samansuuntaisia sekä survey-aineiston että haastattelujen tulosten pohjalta arvioituna.

Pohdinta

Tämän tutkimuksen tuloksia arvioitaessa on hyvä muistaa että vuonna 2007 kootun survey-aineiston vastaajien integraatiokokemukset ovat painottuneet 2000-luvun alkuun. Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden määrä korkeakouluissa on jatkanut kasvuaan ja heitä tulee myös useammilta alueilta kuin kyselyn ajankohtana. Haastatteluaineisto on antanut ajankohtaisemman kuvan tilanteesta, vaikka aineistot toivatkin samansuuntaisia ja toisiaan täydentäviä tuloksia.

Tutkimuksen kokoavana päähavaintona on se, että huomiota on kiinnitettävä kokonaisvaltaisesti eri integraatiokokemuksen osa-alueisiin: kulttuuriseen, sosiaaliseen, akateemiseen ja uralle integroitumiseen (Korhonen, 2013). Integraatiokokemuksissa eri osa-alueisiin liittyen on sekä positiivisia että negatiivisia puolia, joista esiin tulleet positiiviset teemat korostavat onnistuneen integroitumisen voimaannuttavia mahdollisuuksia ja negatiiviset teemat puolestaan erilaisia integroitumisen rajoituksia ja esteitä. Erityisesti huomionarvoisia ovat negatiiviset integraatiokokemukset, mitkä vahvistavat tuloksia aiemmista kansainvälisiä tutkinto-opiskelijoita koskevista tutkimuksista, missä keskeisimpiä ovat olleet vähäiset kontaktit suomalaisiin opiskelijoihin tai suomalaisiin yleensä (Taajamo, 2005; Niemelä, 2008; Lairio ym., 2013). Kansainvälisten opiskelijoiden positio asemoituu kulttuurien väliseen tilaan, missä korostuvat eron teot esimerkiksi meidän (kansainvälisten opiskelijoiden sosiaalinen vertaisryhmä) ja muiden välillä (suomalaiset opiskelijat, akateeminen henkilöstö, suomalaiset yleensä tai suomalainen työelämä yleisesti). Kulttuurien väliseen tilaan jääminen

ja marginaalissa liikkuminen näyttää värittävän kokemuksia kaikilla neljällä integraatiokokemusten osa-alueella: kulttuurinen, sosiaalinen, akateeminen ja uralle integroituminen.

Kansainvälisiä opiskelijoita koskevan tutkimuksen olisi laajennettava fokuksia niihin taustalla oleviin (piileviin) tekijöihin, jotka saattavat johtaa heikkoon integroitumiseen ja negatiivisiin kokemuksiin kulttuurien välisessä tilassa ja eron tekojen välillä ajeltuna (Rienties ym., 2011). Kansainvälistymistä korostavien tavoitteiden yhteydessä olisi tärkeää kiinnittää huomiota opiskelijoiden integraatiokokemuksiin. Esimerkiksi korkeakoulutuksessa akateemista integroitumista ei voi täysin ymmärtää ellei samalla tunnusteta kulttuurisen ja sosiaalisen integroitumisen merkitystä ja niitä kulttuuriin sopeutumisen vaiheita, mitä kansainvälinen opiskelija läpikäy (Sue & Sue, 2008). Erottautuminen kulttuurien väliseen tilaan johtaa helposti marginaaliseen asemaan niin opiskelussa kuin työllistymiseen liittyvissä kilpailullisissa tilanteissa. Uralle integroituminen ja työllistyminen Suomessa ovat suurin haaste mitä kansainväliset tutkinto-opiskelijat kohtaavat tehdessään tulevaisuutta koskevia suunnitelmiaan (Cai, 2012). Usein haaste osoittautuu vaikeaksi ja tutkinnon suorittamisen jälkeen opiskelija hakeutuu takaisin lähtömaahansa tai kansainvälisille työmarkkinoille, missä kansainvälisellä korkeakoulututkinnolla voi olla suurempi merkitys työllistymisen kannalta kuin Suomessa.

Monimetodinen aineisto osoitti sen, että kansainvälisten opiskelijoiden integraatiokokemuksissa eri osa-alueilla on sekä vahvistavia että heikentäviä piirteitä. Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden suomen kielitaito voi olla heikko heidän

aloittaessaan opintonsa Suomessa (Niemi, 2008), mikä vaikuttaa rajoittavana tekijänä integraatiokokemuksiin kulttuurisen integraation lisäksi myös muilla integraatiokokemusten osa-alueilla (akateeminen, sosiaalinen, ura). Akateemisen integraation kohdalla on havaintoja siitä, että samassa opetus-oppimisympäristössä opiskelevat kansainväliset opiskelijat integroituvat opintoihinsa lähes samalla tavoin, joten korkeakoulutuksen kontekstin vaikutukset olisi hyvä tiedostaa ja tuoda esille (Sakurai, 2014). Esimerkiksi yliopisto-opettajien on tärkeää kehittää ymmärrystään kulttuurien välisestä kohtaamisesta. Sakurai (2014) on pohjinnut tutkimuksessaan myös sitä, etteivät kansainväliset opiskelijat välttämättä hyödynnä parhaalla mahdollisella tavalla vertaistukea ja yhdessä oppimisen mahdollisuuksia (sosiaalinen integraatio). Vaikka korkeasti koulutetut ovat muihin maahanmuuttajaryhmiin verrattuna ehkä paremmassa asemassa työllistymisodotusten suhteen, ovat kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymisvaikeudet Suomessa toistuvasti tuotu esiin uralle integroitumisen esteenä (Ally, 2002; Kinnunen, 2003; Koivisto & Juusola, 2008).

Jos kansainvälisten opiskelijoiden asemaa halutaan parantaa ja juuttumista marginalisoitumista tuottaviin tiloihin helpottaa, on kiinnitettävä yksittäisten integraatiokokemusten lisäksi kokonaisuutena huomiota eri integraatioulottuvuuksiin. Jos integraatiokokemuksia pystytään vahvistamaan useammilla muilla osa-alueilla, voi se helpottaa kohdattuja vaikeuksia jollakin yksittäisellä osa-alueella, kuten uraintegraatioon liittyvät uralle kiinnittymisen esteet. Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden näkemysten mukaan suomen kielitaidon ja

työkokemuksen puutteet sekä puutteelliset sosiaaliset verkostot nousevat merkittävään asemaan työllistymistä haittaavina tekijöinä. Myös akateemisen ja sosiaalisen integroitumisen esille tulleet haasteet – teemat väliinpuotoajana olemisesta ja sosiaalisen toiminnan rajoittuneisuudesta – vaatisivat huomiota jo korkeakoulutuksen aikana.

Kansainvälisten ohjelmien ekspansio ja opiskelijoiden määrän kasvattaminen korkeakoulutuksessa tuottaa kasvavan mahdollisuusansan riskin. Tutkimuskirjallisuus osoittaa että avainasemassa ovat ne toimenpiteet, mitä korkeakoulut voisivat tehdä monimuotoisuuden ja vähemmistöryhmien huomioimiseksi jo koulutuksen aikana (Harper & Quayle, 2009; Severiens & Wolff, 2009; Cai, 2012). Luomalla kestäviä rakenteita erilaisuuden huomioimiseen ja monikulttuuristen kompetenssien kehittämiseen korkeakoulutuksen henkilöstön piirissä, kehittämällä koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä kansainvälisissä opinto-ohjelmissa ja lisäämällä kansainvälisten opiskelijoiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia voisivat toimenpiteinä parantaa opiskelijoiden tilannetta. Kansainvälisille opiskelijoille olisi tärkeää tarjota mahdollisuuksia kontaktien luomiseen kohdemaan opiskelijoihin, paikallisiin ihmisiin ja työelämän edustajiin. Lisäksi olisi hyödyllistä tilaisuuksien järjestäminen, joissa opiskelijat voisivat jakaa kokemuksia omasta maastaan ja kulttuuristaan. Sosiaalisen verkoston laajentaminen korkeakoulun sisällä ja ulkopuolella kuuluisi integraatiokokemuksia tukevaan kansainvälisten opiskelijoiden ohjaustyöhön (Lairio ym., 2013). Hyödyt näkyisivät kansainvälisten opiskelijoiden parempana suoriutumisenä opinnoista, heidän intellektuaalisen ja asiantuntijuuden kehittymisen tukena sekä

mahdollisesti myös parempana integroitumisena tutkinnon jälkeiselle uralle ja työmarkkinoille Suomessa.

Lähteet

Ally, K. (2002). *Making a New Life. A Study of Foreign Degree Students in the University of Helsinki*. Helsinki: Student Union of the University of Helsinki.

Argyrous, G. (1997). *Statistics for Social Research*. New York: MacMillan.

Bartram, B. (2007). The Sociocultural Needs of International Students in Higher Education: A Comparison of Staff and Student Views. *Journal of Studies in International Education*, 11(2), 205–214.

Benson, S. (2010). “I Don’t Know If That’d Be English or Not”: Third Space Theory and Literacy Instruction. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 53(7), 555–563.

Bhabha, H. K. (2004). *The Location of Culture*. New York: Routledge Classics.

Brown, P. (2006). The Opportunity Trap. In H. Lauder, P. Brown, J. A. Dillabough, & A. H. Halsey (Eds.) *Education, Globalization and Social Change*. Oxford: Oxford University Press, 381–397.

Bryman, A. (2006). Integrating quantitative and qualitative research: how is it done? *Qualitative Research*, 6(1), 97–113. DOI: 10.1177/1468794106058877.

Cai, Y. (2012). *Understanding employers’ perceptions of international graduates*. Tampere: Tampere University Press.

Cushner, K., & Karim, A. U. (2004). Study abroad at the university level. In D. Landis, M. Bennett, & J. Bennett (Eds.) *Handbook of intercultural training*. 3rd edition (pp. 289–308). Thousand Oaks, CA: Sage.

EuroStudent III. *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe*. Summary Document. 2005–2008. Haettu elokuu 1, 2012, sivustolta http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/Synopsis_of_Indicators_EIII.pdf.

EuroStudent IV. *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe*. Final report. 2008–2011. Haettu elokuu 2, 2012, sivustolta http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EIV_Synopsis_of_Indicators.pdf.

Evanoff, R. (2006). Integration in intercultural ethics. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(4), 421–437.

Forsander, A., Raunio, M., Salmenhaara, P. & Helander, M. (2004). *Sykettä ja suvaitsevaisuutta. Globaalien osaamisen kansalliset rajat*. Helsinki: Edita.

Gorard, S. & Taylor, C. (2004). *Combining Methods in Educational and Social Research*. Maidenhead: Open University Press.

Harman, G. (2003). International PhD students in Australian universities: financial support, course experience and career plans. *International Journal of Educational Development*, 23(3), 339–351.

Harper, S. G., & Quaye, S. J. (Eds.) (2010). *Student Engagement in Higher Education. Theoretical Perspectives and Practical Approaches for Diverse Populations*. London: Routledge.

Jones, E. (2007). International reflections and culture change. In E. Jones & S. Brown (Eds.) *Internationalising Higher Education* (pp. 25–41). London: Routledge.

Kariya, T. (2012). Credential inflation and employment in universal higher education: enrolment, expansion and (in)equity via privatization in Japan. In A. Kupfer (Ed.), *Globalisation, Higher Education, the Labour Market and Inequality* (pp. 91–116). London: Routledge.

Kinnunen, T. (2003). *”If I Can Find a Good Job After Graduation, I May Stay”*. Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden integroituminen Suomeen. Helsinki: Kansainvälisen henkilöväihdon keskus CIMO. Occasional Paper 2b/2003.

Koivisto, J., & Juusola, H. (2008). *“We need more English information about our study, life in Finland and this country”*. Tutkimus ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden asemasta Suomen ammattikorkeakouluissa vuonna 2007. Helsinki: Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto SAMOK.

Korhonen, V. (2013). International Degree Students’ Integration into Finnish Higher Education and Labor Market. *Journal of Finnish Studies*, 17(1&2), 126–153.

Korhonen, V., & Puukari, S. (2013). Ohjaus-suhteen rakentuminen ja kulttuurienvälinen dialogi. In V. Korhonen, & S. Puukari (Eds.), *Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö* (pp. 94–111). Jyväskylä: PS-Kustannus.

Lairio, M., Puukari, S., & Taajamo, M. (2012). Kansainvälisten opiskelijoiden ohjaus korkea-asteella. In V. Korhonen, & S. Puukari (Eds.), *Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö* (pp. 258–278). Jyväskylä: PS-Kustannus.

Leung, C. M., & Berry, J. W. (2001). The Psychological Adaptation of International and Mi-

grant Students in Canada. *ERIC, Resources in Education Database*.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1999). *Qualitative Data Analysis*. 2nd Edition. London: Sage.

Niemelä, A. (2008). *Kansainväliset tutkinto-opiskelijat Suomen yliopistoissa*. Helsinki: Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö (OTUS).

Nummenmaa, L. (2008). *Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät*. Helsinki: Tammi.

Pietilä, I. (2010). *Intercultural adaptation as a dialogical learning process. Motivational factors among the short-term and long-term migrants*. Acta Universitatis Tamperensis 1523. Tampere: Tampere University Press.

Rienties, B., Beusaert, S., Grohnert, T., Niemantsverdriet, S., & Kommers, P. (2011). Understanding academic performance of international students: the role of ethnicity, academic and social integration. *Higher Education*, 63, 685–700.

Russo, G. (2011). Graduate students: Aspirations and anxieties. *Nature*, 475, 533–535.

Sakurai, Y. (2014). *Understanding factors contributing to the academic engagement of international university students*. Studies in Educational Sciences 259. University of Helsinki, Institute of Behavioural Sciences.

Schweisfurth, M., & Gu, Q. (2009). Exploring the experiences of international students in UK higher education: possibilities and limits of interculturality in university life. *Intercultural Education*, 20(5), 463–473.

Severiens, S., & Wolff, R. (2009). Study Success of Students from Ethnic Minority Backgrounds: An Overview for Differences in Study Careers. In M. Tight, K.H. Mok, J. Huisman, & C.C. Morphew (Eds.), *The Routledge International Handbook of Higher Education* (pp. 61–72). London: Routledge.

Snauwaert, B., Soenens, B., Vanbeselaere, N., & Boen, F. (2003). When integration does not necessarily imply integration: Different conceptualizations of acculturation orientations lead to different classifications. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 34(2), 231–239.

Sue, D. W., & Sue, D. (2008). *Counseling the culturally different. Theory and practice*. 5th edition. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

Taajamo, M. (2005). *Ulkomaiset opiskelijat Suomessa. Kokemuksia opiskelusta ja oppimisesta, elämästä ja erilaisuudesta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos.

Tran, L.T. (2011). Committed, face-value, hybrid or mutual adaptation? The experiences of international students in Australian higher education. *Educational Review*, 63(1), 79–94.

Trice, A. G. & Yoo J. E. (2007). International graduate students' perceptions of their academic experience. *Journal of Research in International Education*, 6(1), 41–66.

Väisänen, M., Siekkinen, T., & Aittola, H. (2015). Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen koulutustehtävän yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Teoksessa anon. (toim.) *Vastuullinen ja vaikuttava. Tulokulmia korkeakoulujen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen*. OKM:n julkaisuja 2105:13.

Wenger, E. (1998). *Communities of Practice. Learning, Meaning and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wenger-Trayner, E., Fenton-O'Creavy, M., Hutchinson, S., Kubiak, C., & Wenger-Trayner, B. (2014). *Learning in Landscapes of Practice*. London: Routledge.

Wrede, S., & Nordberg, C. (2010). *Vieraita työssä: Työelämän etnistyvä eriarvoisuus*. Helsinki: Gaudeamus.

